

Att älska fosterlandet

Predikan av pastor Göran Appelgren

Gud sade till Salomo: 'Eftersom du har bett om ett vist och förståndigt hjärta vill jag dessutom ... ge dig det du inte har bett om, nämligen både rikedom och ära'.

1 Kon 3:11-13

Inledning

När världen krympte och det var fred och lugn i vår närhet kändes begreppet fosterlandskärlek förlegat och mossigt. Så icke nu! Swedenborg har en hel del att säga om saken. Grundfrågan är hur vi använder våra liv, vad vi gör med dem, vem vi tänker mest på. "Älska din nästa såsom dig själv!" Ja, det gör jag, säger du. Bra. Fråga då: "Älskar din nästa dig såsom sig själv?" Bra. Då är det ömsesidigt. Det som är bra för mig är bra för dig, och tvärtom. Världen borde fungera smärtfritt ... Men ... en del sätter sig själva långt över dem som finns runt omkring. Eller som Swedenborg säger: "Den som känner sitt eget nöje i en annan människa, men inte samtidigt känner den andra människans nöje i sig, den människan saknar kärlek." *Gudomliga kärleken och visheten # 47*

Läsningar

Från den Heliga Skrift

1 Konungaboken 3.5-14:

I Gibeon visade sig HERREN för Salomo i en dröm om natten. Gud sade: "Bed mig om det du vill att jag skall ge dig." Salomo svarade: "Du har visat stor nåd mot din tjänare, min fader David, därför att han vandrade inför dig i sanning och rättfärdighet och med ärligt hjärta mot dig. ... Du, HERRE, min Gud, har nu gjort [mig] din tjänare till kung efter min fader David. Men jag är bara en ung man, jag vet varken ut eller in. Din tjänare är här bland ditt folk som du har utvalt, ett folk så stort och talrikt ... Ge din tjänare ett lydigt hjärta, så att han kan vara domare för ditt folk och skilja mellan gott och ont." ... Det behagade HERREN att Salomo bad om sådant. Gud sade till honom: "Eftersom du har bett om detta och inte bett om ett långt liv, inte heller om rikedom eller om dina fienders liv, utan om att kunna förstå vad som är rätt, se, därför vill jag ... ge dig ett så vist och förståndigt hjärta att någon lik dig inte har funnits före dig och inte heller skall komma efter dig. Dessutom ger jag dig också vad du inte har bett om, nämligen både rikedom och ära ... Om du går på mina vägar och håller fast vid mina stadgar och bud, så som din fader David gjorde, då skall jag ge dig ett långt liv."

Luk 14:7-11:

När Jesus märkte hur gästerna [hos en farisé] valde ut de främsta platserna, berättade Han en liknelse för dem. "När någon bjuder dig på bröllop, ta då inte den främsta platsen vid bordet. Kanske någon av gästerna är mer ansedd än du. När den som har bjudit både dig och honom kommer och säger till dig: 'Lämna plats åt honom', då måste du skamsen inta den nedersta platsen. Nej, när du är bjuden, gå och sätt dig på den nedersta platsen. När värden kommer skall han då säga till dig: 'Min vän, sätt dig högre upp'. Då blir du hedrad inför alla de andra gästerna. Ty var och en som upphöjer sig skall bli förödmjukad, men den som ödmjukar sig skall bli upphöjd.

Översättning: Svenska Folkbibeln 1998

Från den Himmelska läran

Gudomliga kärleken och visheten # 47:

Det väsentliga hos kärleken är inte att älska sig själv utan att älska andra, samt att förbindas med dem genom kärlek. Det väsentliga hos kärleken är också att bli älskad av andra, eftersom det på detta sätt uppstår en förbindelse. Kärlekens hela väsen, ja dess liv har att göra med just förbindelse. När man känner en annan människas nöje såsom ett nöje i sig själv – då älskar man.

Läran om tron # 20:

Eftersom människokärlek är att älska sin nästa, så ska vi här säga vad ens "nästa" är. På det naturliga planet är ens nästa både människan som hel grupp och som individ. Människan som hel grupp är kyrkan, fosterlandet och samhället ... Men i andlig mening är ens nästa det goda, och eftersom nyttan är det goda är det nyttan som är ens nästa.

Amen! Herren gav Ordet. Välsignade är de som hör det och gör därefter!

Predikan

Tänka fritt eller rätt

Ovanför stora ingången till Universitetshuset i Uppsala (invigt 1887) finns ett citat av Thomas Thorild (1759 - 1808). Det lyder: "Tänka fritt är stort, men tänka rätt är större". Thorild lär ha menat att 'rätt' var att tänka logiskt och förnuftigt. Universitetet gav dock sin egen tolkning: Tänk gärna som ni vill så länge slutsatserna är moraliskt försvarbara. Swedenborg tycker om ordet nytta, något som kräver både förnuft och moral, och det är så jag gör kopplingen mellan citatet, dagens utmaningar i vårt samhälle och Swedenborgs tankar om att älska fosterlandet.

Fosterlandskärlek

När världen hade krympt och det var fred och ett relativt lugn i vårt närområde kändes begreppet fosterlandskärlek förlegat och mossigt. Så icke nu! Och Swedenborg har en hel del att säga om saken. Vi talar inte så mycket om fosterlandet. Hemland säger om vi pratar med någon långt borta i ett annat land. Mitt hemland är Sverige. Men om vi säger att vi älskar detta hemland eller fosterland, möts vi av ett skevt leende. Så låt oss se om vi kan damma av det här begreppet.

Ansvar

Låt oss börja med att prata om ansvar. När någon tar ansvar för något, så litar människor runt omkring den personen på att saker och ting blir gjorda enligt en överenskommelse eller enligt en rimlig förväntan. När det inte blir så, utkrävs ansvar. Personen blir av med jobbet. Kanske t o m får fängelse för försumligheten.

Att dela ut och ge ansvar till någon är en grundbult i ett civiliserat samhälle. En organisation eller ett företag fungerar så. Det delas ut ansvar från lägsta till högsta nivå. Städers har ett begränsat ansvar, men om den delen av verksamheten missköts, blir det gnissel i maskineriet. Den som har det största ansvaret är högsta chefen. Om det ansvaret försummas, kan hela verksamheten äventyras.

Det som en person i ansvarig ställning gör kommer till nytta för flera andra människor. Detta är rätt så självklart. 'Flera andra människor' betyder att personen med ansvar gör något som är bra och nyttigt för fler än sig själv. Jag tror att den som har ett stort ansvar är fullt medveten om att utförandet av uppgiften ska vara bra för andra. Kort sagt, "Allt vad ni vill att människorna skall göra er, det skall ni också göra dem." *Matt 7:12* Eller som Swedenborg säger: "I andlig mening är ens nästa det goda, och eftersom nyttan är det goda är det nyttan som är ens nästa." *Tron # 20* Att 'älska sin nästa' betyder alltså att älska den nytta som kommer andra till del genom att ta sin uppgift på största allvar.

"Ett lydigt hjärta"

Men finns det inte ett mått av egoism i att vilja vara 'den som bestämmer'? Visst är det så, och det blir vi påmind om alltför ofta. I värsta fall slutar det riktigt illa. "Gud sade till den rike dåren: 'I natt skall din själ utkrävas av dig, och vem skall då få vad du har samlat ihop? Så går det för den som samlar skatter åt sig själv men inte är rik inför Gud'." *Luk 12:20-21*

Och då är det bra att det finns den andra sorten också, sådana som kung Salomo: "Gud sade: 'Bed om det du vill att jag skall ge dig'. Salomo svarade: 'Du, HERRE, min Gud, har nu gjort [mig] till kung ... Ge [mig] ett lydigt hjärta, så att [jag] kan vara domare för ditt folk och skilja mellan gott och ont'." *1 Kon 3: 5-9*

Det vi hör Salomo säga här är helt enkelt fosterlandskärlek. Men när det här skedde för cirka tre tusen år sedan, så fanns inga vackert ritade kartor med bestämda nationsgränser och vackra flaggor. Därför blir ordet 'folk' det som får stå för nation, rike. Ställd inför det stora ansvaret att styra "ditt folk som du har utvalt", kände Salomo att ett stort ansvar las på hans axlar. Så vad skulle han be om då? Han kunde ha börjat med att välja "både rikedom och

ära” men han valde att i första hand ”inte älska sig själv utan att älska andra, samt att förbindas med dem genom kärlek”. Så hans bön lød så här: ”Ge [mig] ett lydigt hjärta, så att [jag] kan vara domare för ditt folk och skilja mellan gott och ont.”

Ansvar för sin nästa

Det som Salomo gör är att ta ansvar för sin nästa, för sina medmänniskor, och för sitt folk som landets högste ledare. Och det han gör är något som varje människa ska göra – känna ansvar för sina handlingar gentemot sin nästa. Om jag vill göra det som är gott och nyttigt för andra, hur ska jag då handla? Den frågan leder till många tankar. Ungefär så här: - Hur ska jag utforma min handling? Så bokstavligt tänker vi inte i beslutsögonblicket, men det är det som sker i den beslutsprocessen. Jag har ett ansvar. Hur ska jag utforma min handling? Den kommer att få konsekvenser. – ’Äsch, det spelar väl inte så stor roll?!’ Men så visar det sig att ett dåligt genomtänkt beslut får väldigt dåliga konsekvenser. Någon struntade i att använda korriktionsvisaren vid en vänstersväng. En människa skadades i krocken så svårt att det blev bestående men för livet.

Hur ska jag utforma min handling? ”Ge [mig] ett lydigt hjärta, så att [jag] kan skilja mellan gott och ont.” Det ”lydiga hjärtat” innebär att faktiskt tänka väl om allt och alla som finns runt omkring mig. Kommer det en bil i full fart på andra sidan, så tar jag det lugnt, följer reglerna och är uppmärksam. Det är att ”skilja mellan gott och ont”.

”Min vän, sätt dig högre upp”

Och var tror ni kung Salomo skulle ha satt sig på festen? Längst ner naturligtvis: ”Sätt dig på den nedersta platsen, och värden skall då säga till dig: ’Min vän, sätt dig högre upp’. Då blir du hedrad inför alla de andra gästerna.” Ett ”lydigt hjärta” betyder en ödmjuk inställning. Det handlar inte alls om att förringa sig själv. Det handlar om att inta en position som ger ett bra perspektiv på det som händer. Att vara lugn och vänta in rätt tillfälle för att gå till handling ger en inre styrka åt handlingen. Och orden ”Min vän, sätt dig högre upp” är inte en befallning från någon annan, utan det är en inre impuls från det egna jaget som har fått tid att tänka efter. – ’Nu vet jag vad jag ska göra’. Eller, ’Nu vet jag att jag inte behöver göra det jag funderade på. Det finns andra som löser problemet bättre än jag’. Eller, ’Ja, det vore faktiskt dumt av mig att fullfölja min avsikt, så jag låter bli’. ”Ge [mig] ett lydigt hjärta, så att [jag] kan skilja mellan gott och ont.” Jag valde att låta bli, eftersom jag insåg att det skulle åstadkomma skada för mina medmänniskor.

Fosterlandskärlek

Så hur var det då med fosterlandet och kärleken till det?! Får vi använda ett sådant begrepp? Det är ju en självklarhet att föräldrar värnar om sitt hem, så att det fungerar bra för dem själva och barnen. Ingen ifrågasätter det. Föräldrarna utformar sina liv på ett så bra sätt som möjligt. De bedömer vad som är gott och till nytta, både för sig själva och barnen. Självklart ska det vara så. Och så vidgar sig cirkeln till skola, grannskap, idrottsklubbar, och i de sammanhangen bedömer vi också vad som är gott och till nytta. Och när vi går till jobbet, en ännu vidare krets, bedömer vi där också vad som är gott och till nytta. Och så går vi till kyrkan på söndagarna och gör samma sak, bedömer vad som är gott och till nytta för den

gemenskapen. Och det sista och största steget är landet där vi bor. Det kanske känns lite mer abstrakt, men även där bedömer vi vad som är gott och till nytta. Och även om det är svårare att känna närhet till den stora enheten jämfört med det egna lilla hemmet, så finns det gott om väldigt konkreta saker att ta hänsyn till. I *Sanna kristna religionen* skriver Swedenborg så här:

”Människokärlekens allmänna skyldigheter består i synnerhet i att betala skatter Dessa betalas med ett annat sinnelag av dem som är andliga än av dem som enbart är naturliga. De andliga betalar dem med välvilja, eftersom de är bidrag till fosterlandets och kyrkans upprätthållande ... De som betraktar fosterland och kyrka som sin nästa, betalar sina skatter av fri och god vilja och anser det för en missgärning att bedra och försnilla. Men de som inte anser fädernesland och kyrka för sin nästa, betalar sådana avgifter ogärna och med motvilja, samt bedrar och försnillar så ofta tillfälle ges, ty de ser enbart sitt eget hus och familj som sin nästa.” *Sanna kristna religionen* # 430

I den här serien av den egna personen, sedan sitt hem och familj, sedan grannskapet, samhället och kyrkan, så är betydelsen av dessa egentligen i omvänd ordning. Om vi inte hjälper till att upprätthålla det stora sammanhanget, så riskerar vi att förlora de små sammanhangen. Med risk för att vara övertydlig hänvisar jag till hur nattsömnen på ett brutalt sätt har störts i helt vanliga, fredliga bostadsområden. Det krävs mycket fosterlandskärlek för att få saker och ting på rätt plats igen.

Egoismen förstör

Det krävs andlig kraft för att vilja engagera sin tanke och vilja när det gäller hela den stora bilden. Motsatsen blir annars någon som ”enbart anser sitt eget hus och familj som sin nästa”, och då läggs alldeles för mycket av ens kärlekskapital på det som finns alldeles inpå livet och för lite på samhället och kyrkan.

Swedenborg använder begreppet kyrka ganska mycket. Det han menar är att ärligt och på riktigt vara förankrad i ett andligt tänkande, gärna en andlig gemenskap också. Hans poäng är att kyrkans uppgift är att förmedla budskapet om att det finns andliga krafter att stärka livet med. Det är så att säga den högsta nivån som sedan inspirerar alla de lägre, samhällsgemenskapen, arbetslivet, grannskapet, det egna hemmet och en själv. I den ordningen. Det är det som göms i Herrens ord till Salomo efter hans bön: ”Eftersom du har bett om ett vist och förståndigt hjärta vill jag dessutom ... ge dig det du inte har bett om, nämligen både rikedom och ära.” *1 Kon 3:11-13* Med andlig kraft hittar vi bättre lösningar i det som hör världen till. Så frågan är om vi håller på att tappa bort ett andligt inspirerat samhällsbygge?!

Val

Det är väl inte så ofta som vi själva står i en situation, där vårt val kommer att få en avgörande betydelse för fosterlandets väl och ve. Men det händer. Fast då med någon annan. För när något är tillräckligt stort, hamnar det högt upp i nyhetsflödet. Däremot har väl media aldrig rapporterat om att fru Karlsson i år betalade sin skatt till punkt och pricka,

trots att det är en människokärlekens handling som vi alla har glädje och nytta av. Nej, det måste vara något mer speciellt för att det ska lyftas upp till ytan.

I varje situation har individen ett helt fritt val, i det yttre när lagstiftningen inte ställer upp några hinder, och alltid, alltid ett fritt val i det inre. Det är där vi gör vår egen bedömning av vad som är gott och till nytta. Det gäller också individen som är på väg att hamna högst upp i nyhetsflödet. Han eller hon bedömer om den planerade handlingen kommer att göra gott och vara till nytta för fosterlandet – eller inte. Det beslutet fattas i den individens inre, och det beslutet får konsekvenser i det yttre, till fördel eller nackdel för fosterlandet.

Peka finger

Nu är inte tanken att peka finger, även om detta resonemang leder åt det hållet. Avsikten här är att höja medvetandet om vad vårt ansvar är som samhällsmedborgare. Swedenborg talar om godhet och nytta på olika nivåer, och det börjar med det andliga, går vidare till hela samhället och sedan ner på olika mänskliga mindre gemenskaper och till sist till oss enskilda individer.

Bara för att vi nyligen såg ett flagrant exempel på hur någon använde sin fria vilja och frihetliga rätt att göra vad han ville och gjorde många människor upprörda, så ska vi samtidigt tänka på hur vi själva handlar i förhållande till ett större sammanhang.

”Tänka fritt är stort, men tänka rätt är större”, sa Thorild. Det skulle också kunna formuleras som att ”man får, men man måste inte” uttrycka sig på ett extremt sätt. Den andliga friheten som vår Gud har gett alla människor kan faktiskt användas till att hålla tillbaka impulser som sätter egot högre än fosterlandets väl.

”Ge [mig] ett lydigt hjärta, så att [jag] kan skilja mellan gott och ont.” 1 Kon 3: 5-9

Amen!